

07.01.2022

Hørings svar på forslag til endringer i lov om gjeldsordning og livsoppholdsforskriften.

Departementet ber om innspill på saksbehandlingen i gjeldsordningssaker skal bli mer effektiv og at personer med stor gjeld skal få enklere og raskere hjelp. Kriminalomsorgen er ikke høringsinstans, men innsatte i norske fengsler er en gruppe som i stor grad kan komme i en situasjon der de må søke gjeldsordning så vi vil gjerne gi et innspill til høringen.

Bergen fengsel er opptatt av at domfelte også skal få adgang til å søke om gjeldsordning selv om gjelden i stor del eller i sin helhet stammer fra erstatningskrav etter straffbare handlinger.

Adgangen til å få innvilget gjeldsordning bør bli enklere av hensyn til domfeltes rehabilitering. En stor andel av domfelte har økonomiske problemer, rundt halvparten av alle domfelte er dømt til å betale erstatning til ofre i sakene de er dømt for.

Det er vanskelig å få gjeldsordning når straffegjeld utgjør en stor del eller hele grunnlaget man søker om gjeldsordning for, fordi en gjeldsordning ikke skal virke støtende på allmennheten, jmf § 1.4 b. Dette gjør det for endel tidligere domfelte svært vanskelig økonomisk og veien tilbake til å tjene penger svart og på kriminelt vis blir kort. I en håpløs økonomisk situasjon kan det være vanskelig å se en ende på problemene og sjansen for at man resignerer og havner tilbake i gamle kriminelle handlingsmønstre er stor.

Dersom skyldneren klart er i en rehabiliteringssituasjon, kan gjeldsforhandling likevel åpnes. Fengsel kan være en rehabiliterende situasjon. Bergen fengsel vil presisere at rehabilitering ikke bare gjelder rusmisbrukere, men også en rekke andre domfelte. I fengsel drives også andre typer programvirksomhet som sedelighetsprogram for domfelte som er dømt for sedelighetslovbrudd, man har voldsprogram for domfelte med voldsproblematikk. Dette er program som setter fokus på å endre kriminelle handlingsmønstre og som kan ha mye å si for domfeltes sjanse til å klare seg etter soning.

Å ha god oversikt over økonomien sin og en mulighet til å betjene gjeld og uforutsette utgifter er en avgjørende faktor for å klare seg etter løslatelse. Dårlig økonomi er et stort hinder for en vellykket tilbakeføring og kan slå beina under all annen innsats.

Det er likevel et fåtall tidligere domfelte med stor andel straffegjeld eller bare straffegjeld som får innvilget gjeldsordning fordi straffegjeld i utgangspunktet skal betales i sin helhet. Dette gjør det svært vanskelig for domfelte med høye erstatningskrav å komme tilbake igjen til samfunnet etter endt soning.

Kriminalomsorgen region Vest

Postadresse:
Postboks 224 Ulset
5873 Bergen

Besøksadresse:
Steinestøveien 401

Telefon: 55 39 36 00
Telefaks: 55 39 36 50
Org.nr: 982 349 028

Saksbehandler:
E-post: postmottak.bergen-
fengsel@kriminalomsorg.no

Ved lange dommer der domfelte også er dømt til å betale en større erstatning vil en stor del av gjelden stamme fra forsinkelsesrenter på regresskravet de får fra Statens innkrevingsentral. Statens innkrevingsentral bruker ytterst sjelden SI-lovens § 8 betalingsutsettelse og betalingsnedsettelse, samt § 15.1 i skattebetalerloven for å gi betalingsutsettelser og betalingsnedsettelser, selv om det er adgang til dette og selv om det er helt åpenbart at domfelte ikke har noen verdier og ikke har noen mulighet til å betjene kravene. Forsinkelsesrenten er for tiden på 8 % og ved høye erstatninger vil domfelte komme i en situasjon der de i praksis ikke vil være i stand til å betjene rentene en gang med en alminnelig inntekt.

Så lenge staten selv fortsetter å kreve forsinkelsesrente på regresskrav må terskelen for å innvilge gjeldsordning til de med høy straffegjeld bli lavere.

Innsatte selv uttaler at man i større grad bør se på de samfunnsøkonomiske konsekvensene av å leve med en stor gjeld. Siden en alminnelig lønning likevel ikke strekker til kan det være en lettere løsning å søke sosialstønad eller søke om uføretrygd, den økonomiske situasjonen vil være den samme.

Mange innsatte ønsker å gjøre opp for seg og vil ikke leve det livet de levde før innsettelse. De bruker tiden i fengsel til å forberede seg på et liv uten kriminalitet, tar utdanning, deltar i programmer og ønsker å bli borgere som skal bidra. Når de blir løslatt står gjelden og venter og man ser liten mulighet til å kunne bli ferdig med det.

Lovverket og prosessene i gjeldssaker er komplisert. De som trenger hjelp må selv betale for juridisk bistand om de ikke benytter seg av frivillige rettshjelpsorganisasjoner. Man stiller som en svak part i disse sakene der motparten er staten.

Det er positivt at man skal ha mer veiledning i disse sakene.

Bergen fengsel mener det bør bli lettere for tidligere domfelte å få gjeldsordning selv om hele eller store deler av gjelden består av erstatningskrav.

Kristine Petersen
Berge fengsel